

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

J. U. Christensen:

Tider og Skikkelser
i
Midtsjællands
Historie.

IV.

Særtryk af Ringsted folketidende.

Ringsted.
„Folketidende“s Bogtrykkeri.
1916.

Sydøsthjørnet
af Sorø Amt.

Haslevegns Karaktertræk.

Det moderne Haslevs Grundlægger, Agent Ulrich, sagde ved Byens 25-Mars fest de Ord: „Vi bor her i et Hjørne af Amtet“. I Virkeligheden er det ogsaa i Strid med de elementæreste Krav om Afrundethed, at Hasleveggen hører til Sorø Amt.

Eandskabelig set hører Egnen egentlig til Sydsjælland. Eandskabets parkagtige Karakter — dets Slotte og Herregaarde, Skove og Søer — er forstellig fra det øvrige Midtsjælland, hvor de aabne Rum mellem Skovene er betydelig større end her, og hvor det idylliske viger mere for det aabne og vindblæste, end Tilfældet er i Egnen om Haslev, Bregentved og Gisselsfeld.

Men juridisk og politisk hører Haslev og Hasleveggen til Midt-

sjælland. Det er Ringsteds gamle Herredsgrense, der i saa Henseende har været bestemmende. Haslev og Haslevegnen hørte fra ældgammel Tid til Ringsted Herred; men Byen og Egnen har jo sit eget Retsomraade, der gaar ud over den gamle juridiske Herredsgrense (Bregentved-Gisselfeld Birk.)

Hele den østlige Del af Sorø Amt fra Peder Øres gamle Borg i Syd til Gyldenløves Høj i Nord — danner jo forøvrigt paa Grund af Susaaens dristige Togt ind Midtsjælland et Amtsaffnit for sig. Hvis vi regner Sorø til dette Affnit har vi et i historisk Henseende rigt og afvejlende Stykke Sjælland.

Oldtids-Sagaens Sigersted, Midlalderkirkens Sorø og Ringsted, den første Riddertids Fjenneslev og Haraldsted og den mest udprægede Herregaardstids Bregentved og Gisselfeld ligger alt indenfor dette Omraade.

Og om det Hele breder sig det Bondeland, der altid gav Midtsjælland dets Karakter. Ikke for

ingen Ting er en af Sjællands ældste Bondeskikkelser — Uslaf fra Balstrup — knyttet til Sjællands Midte.

Sydøsthjørnet af Sorø Amt er altsaa Herregaards-Udsnittet. Hjørnet dannes af de 4 Sogne: Tøstrup, Haslev, Frerslev og Braaby. Af Herregaarde og andre Storgaarde ligger der indenfor Omraadet: Bregentved, Gisselfeld, Holtegaarden, Louisenlund, Høfede, Edelesminde, Henriettelund, Conradsfeld og Troelstrupgaarden.

Af disse Gaarde er det naturligvis fortrinnsvis Bregentved og Gisselfeld, der paafalder Interessen.

I Lufstlinie ligger de to Gaarde ikke 4000 Alen fra hinanden; ad Vej er Afstanden dog den dobbelte. Af Ndre er de to Gaarde lige interessante, lige typiske og højest forskellige. Gisselfeld er Borgen fra den gamle Adels Glanstid, rød, stærk, firkantet, som vi kan forestille os Bærerne af de gamle Adelsnavne: Ore, Lykke, Gjøe, Brahe, eller hvad de nu hed.

Bregentved i sin nuværende Skikkelse er en ny Gaard i Roccostil med en fløj, der har bevaret den fra den mellemste Enevoldstid karakteristiske Barokstil. Bregentved i sin nuværende Skikkelse er Moltkernes Hovedgaard, og den første Moltke i denne Række var ogsaa en af Enevældens mest typiske Skikkelser.

Det vilde føre for vidt at gaa i Enkeltheder ved Skildringen af disse to prægtige Stormands-Gaarde. Og det er ogsaa overflødigt, forsaavidt som der om begge er skrevet bindstærke historiske Arbejder.

To Historikere.

Vemmetofte-Præsten Brasch, der i sin Ungdom var Huslærer paa Bregentved og hentede sin Ungdoms-brud her, har i 1873 udgivet det meget udførlige Værk „Gamle Ejere af Bregentved fra 1382—1740“, i hvilket Aar Gaard og Gods kom i kongeligt Eje, hvorefter Frederik den femte i Aaret 1746 skænkede Bregentved til Adam Gottlob

Moltke, hvis Slægt siden har besiddet Godset.

Om Gisselsfeld har den mangeaarige Godsforvalter paa Gisselsfeld Gods, senere Etatsraad Rasmussen, Jettehøj, i 1868 fuldendt et ligeledes meget interessant Værk under den fordringsløse Titel „Optegnelser om Gisselsfeld“. Særlig det sidstnævnte Værk rummer et meget omfattende Bidrag til Karakterisering af de agrariske forhold paa et stort sjællandsk Gods. Rasmussen har som Godsforvalter haft et praktisk Blik for at fremdrage netop alle de Enkeltheder, som fortrinsvis maa fængsle en Jordbrugs-historiker.

I en lokalhistorisk Skildring er der god Grund til at mindes begge disse Mænd, der har indlagt sig stor fortjeneste af Egnshistorien ved at samle og i let tilgængelig form bevare for Efterverdenen Optegnelser, der den Dag i Dag har Krav paa vor største Opmærksomhed og ogsaa danner Grundlaget for mange af de her meddelte Enkeltheder.